

PUOLANGAN KUNTA

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2021

Tarkastuslautakunta 7.6.2022

Sisällys

1 TARKASTUSTOIMINTA JA ARVIOINTI	3
1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivaltuudet.....	3
1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työohjelma 2021	4
2 VUODEN 2020 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	5
3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	5
3.1 Talousarvion sitovuus ja tavoitteiden toteutuminen.....	5
3.2 Toiminnallisten tavoitteiden/talousarvion toteutuminen	7
3.2.1 Kuntastrategiasta johdettujen tavoitteet	7
3.2.2 Käyttötalouden osan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	8
4 KUNNAN SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA	11
5 TILINTARKASTUSKERTOMUS	12

1 TARKASTUSTOIMINTA JA ARVIOINTI

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivaltuudet

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tiilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Hallintosäännön 9. luvussa "ulkoinen valvonta" 65 §:ssä on määritelty tarkastuslautakunnan tehtävät:

Sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on:

- 1) seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.
- 2) huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- 3) tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla

1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työohjelma 2021

Hallintosäännön 2 luvun 7 §:n mukaan tarkastuslautakunnassa on neljä jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja ja varsinaiset voivat olla joko valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Kunnanvaltuusto valitsi kokouksessaan 25.8.2021 § 21 toimikaudekseen tarkastuslautakunnan jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet:

varsinainen jäsen

Heikki Väyrynen, puheenjohtaja
Toivo Moilanen, varapuheenjohtaja
Marjo Jankkila
Marja Pisto 19.4.2022 saakka
Virva Suorsa 19.4.2022 alkaen

varajäsen

Jorma Heikkinen
Kalle Sarsila
Anna Heikkinen
Tellervo Seppänen
Tellervo Seppänen

Kunnanvaltuuston valitsemana tilintarkastusyhteisönä toimii BDO Auditor Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Tiina Mikkonen-Brännkärr.

Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2021 työohjelman kokouksessaan 10.11.2021. Tarkastuslautakunnan työohjelma toteutui arviointityössä seuraavasti:

Kokousaika	Arviointikohde	Kutsuttavat
10.11.2021	Tarkastuslautakunnan vaalin toteaminen Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma ja tilikauden 2021 arvioinnin työohjelma Kunnan toiminnan ja talouden yleiskatsaus Tarkastuslautakunnan työskentely	<i>Haastattelut:</i> Pormestari/hallintojohtaja Tilintarkastaja
16.12.2021	Sidonnaisuusilmoitukset Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen	<i>Haastattelut:</i> Hallintojohtaja
17.2.2022	Sivistyslautakunnan alainen toiminta Kiinteistötoimi	<i>Haastattelut:</i> Sivistysjohtaja Tekninen johtaja
29.3.2022	Tilinpäätösnäkymät Pormestarin/hallintojohtajan yleiskuuleminen/ajankohtaiset asiat Arviointikertomuksen valmistelun käynnistäminen	<i>Haastattelut:</i> Pormestari/ hallintojohtaja
24.5.2022	Arviointikertomuksen laatiminen	
7.6.2022	Tilinpäätöksen 2021 esittely Tilintarkastajan raportointi 2021 Arviointikertomuksen hyväksyminen	<i>Haastattelut:</i> Pormestari/ hallintojohtaja

2 VUODEN 2020 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Valtuusto käsitteli vuoden 2020 arviointikertomuksen 22.6.2021 § 10 ja on edellyttänyt kunnanhallituksen sekä lautakuntien käsittelevän arviointikertomuksen ja antavan selvityksen toimenpiteistä, mihin ne ryhtyvät arviointikertomuksessa esitettyjen asioiden osalta.

Sivistyslautakunta on käsitellyt arviointikertomuksen 11.11.2021 § 85 ja merkinnyt arviointikertomuksen tietoonsa saatetuksi ja myös tekninen lautakunta on merkinnyt arviointikertomuksen vuodelta 2020 tietoonsa saatetuksi kokouksessaan 14.9.2021 § 71. Valtuusto merkitsi kunnanhallituksen lausunnon toimenpiteistä vuoden 2020 arviointikertomuksen johdosta tietoon saaduksi.

Valtuuston lausunnossa todetaan, että kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto eivät ole käsitelleet vuoden 2019 arviointikertomuksen palautetta. Esittelytekstissä valtuusto toteaa, että nettositovuustaso on yleisesti käytössä. Strategian laatimisesta todetaan, että uuden strategian valmistelu aloitetaan tammikuussa 2022. Sosiaali- ja terveystalouden osalta tilinpäätöksessä ei ole esitetty toiminnan suoritteita, koska vuonna 2020 kokonaisulkoistuksen sijaan hankittiin ostopalveluja usealta eri toimittajalta. Vuoden 2021 alusta on palattu jälleen kokonaisulkoistukseen. Päätöksentekohierarkiasta todetaan, että päätökset tulee kuitenkin tehdä siinä toimielimessä tai viranhaltijan toimesta, jolle tehtävä on hallintosäännössä määrätty. Merkittävissä asioissa toimielin on valtuusto.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Talousarvion sitovuus ja tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto päätti vuoden 2021 talousarviosta 21.12.2020 § 29. Vuoden 2021 aikana talousarvionmuutoksia ei ole käyttötalouden osalta valtuustossa käsitelty.

Talousarvion sitovuus:

- *käyttötalouso*; tulosalueittain netto-toimintakate,
- *investointiosa*; investointien pääkohdat,
- *tuloslaskelmaosa*; talousarvion mukaisesti valtionosuudet, verotulot sekä rahoitustuotot ja -kulut.

Käyttötalousoosan sitovat taloudelliset tavoitteet toteutuivat tulosalueittain (toimintakate) vuonna 2021 seuraavasti:

Käyttötalousosa	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Poikkeama	Toteutuma %
Vaalit		19 759	18 827	932	95,28
Tarkastustoiminta	10 614	18 379	17 442	937	94,90
Hallinto- ja elinvoima-asiat	1 513 690	1 524 802	1 408 532	116 270	92,37
Sosiaali- ja terveystaloudet	14 448 917	14 946 144	15 322 848	-376 704	102,52
Sivistystoimiala	3 863 019	4 162 537	4 039 179	123 358	97,04
Tekninen toimiala	1 337 117	1 509 559	1 714 375	-204 816	113,57

Käyttötalouden nettomenot ylittyivät 340.000 eurolla ja kasvu vuoteen 2020 verrattuna oli yhteensä 1,3 milj. euroa. Vaalilautakunta ja tarkastuslautakunta toteutuivat suunnitellusti. Hallinto- ja elinvoima-asiat alittivat myös talousarvioraamin 116.000 eurolla. Toimintakate oli 1,41 milj. euroa.

Merkittävin toimintakatteen ylitys vuoteen 2020 verrattuna toteutui sosiaali- ja terveystaloudissa 0,87 milj. euroa. Talousarvioraami ylittyi 377.000 eurolla ja toimintakatteeksi muodostui 15,3 milj. euroa. Sivistystoimialan toimintakate oli 4,0 milj. euroa, mikä alitti talousarvion 123.000 eurolla. Teknisen toimialan toimintakatteen ylitys oli 0,2 milj. euroa.

Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 18 %.

Tuloslaskelmaosan sitovat taloudelliset tavoitteet toteutuivat rahoituserittäin vuonna 2021 seuraavasti:

Tuloslaskelmaosa	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Poikkeama	Toteutuma %
Verotulot	8 456 801	9 029 000	9 601 419	-572 419	106,3
Valtionosuudet	15 082 100	14 642 480	14 523 829	118 651	99,2
Korkotulot					
Muut rahoitustulot	7 050	10 000	20 175	-10 175	201,8
Korkomenot	34 361	-42 000	-32 446	9 554	77,4
Muut korkomenot	-13 161	-5 200	-10 758	5 558	206,9

Verotulot toteutuivat talousarviota paremmin ja verokertymä oli yhteensä 9,6 milj. euroa, josta kunnan tuloveron osuus on 6,8 milj. euroa, kiinteistöveron osuus 0,8 milj. euroa ja yhteisöverotuoton osuus 2,2 milj. euroa. Kunnan tuloveroja kertyi 116.000 euroa ja yhteisöverotuottaja 0,5 milj. euroa arvoitua enemmän. Koronakompensaationa kunnille on korotettu yhteisöverotuoton jako-osuutta 10 %-yksiköllä vuodelle 2021.

Verotuloja yhteensä kertyi 1,1 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2020.

Tuloveroprosentti on ollut vuodesta 2017 alkaen 21,5 %. Kiinteistöveroprosentit olivat seuraavat: yleinen 0,93, vakituisten asuntojen vero 0,55, muiden kuin vakituisten asuntojen vero 1,1 ja voimaimaitosvero 3,1.

Valtionosuuksia tilitettiin vuonna 2021 yhteensä 14,5 milj. euroa, mikä oli 119.000 euroa arvioitua vähemmän. Valtionosuuskertymä oli 0,56 milj. euroa pienempi kuin vuonna 2020, jolloin valtion tilitti koronakorvauksia valtionosuuksina. Vuosikate kattoi poistot 134 %. Vuosikatetta kertyi asukasta kohden 674 euroa (933 euroa/asukas v. 2020).

Rahoitusosa toteutui rahoituserittäin vuonna 2021 seuraavasti:

Rahoitusosa	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Poikkeama	Toteutuma%
Antolainasaamisten lisäykset					
Antolainasaamisten vähennykset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581 296	-580 000	-581 296	1 296	100,1
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 000 000	2 866 295	1 000 000	1 866 295	34,9
Oman pääoman muutokset					
Muu maksuvalmiuden muutokset	-25 059		428 276	-428 276	

Rahoituslaskelman toiminnan rahavirta oli 1,6 milj. euroa ja talousarvion tavoite ylittyi 160.000 eurolla. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä viime vuodelta (1000 euroa) oli 4.246 milj. euroa (5,2 milj. euroa v. 2020). Lainanhoitokate on 2,7 eli hyvää tasoa.

Investointimenot olivat yhteensä 2,6 milj. euroa brutto. Investointeihin kohdistui avustuksia 1,13 milj. euroa. Nettoinvestointikulut olivat yhteensä 1,47 milj. euroa.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 0,58 milj. eurolla ja lyhytaikaisia lainoja nostettiin 1,0 milj. euroa. Kassan riittävyys on 40 pv (32 pv v.2020).

Investointiosan sitovat taloudelliset tavoitteet toteutuivat taseryhmittäin vuonna 2021 seuraavasti:

Investointiosa	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Poikkeama	Toteutuma%
Kunnallistekniikka	78 514	100 000	58 990	41 010	58,99
Kaavatiet, puistot ja muut yleiset alueet	67 000	100 000	88 443	11 557	88,44
Kiinteistöt	332 225	3 600 000	865 598	2 734 402	24,04
Kiinteistöjen hankinta ja myynti	3 500		7 703	-7 703	
Maastopyöräreitti		30 000		30 000	
Jääkiekkokaukalon kattaminen		98 000	-294 840	-196 840	200,86

Kunnallistekniikan investoinnit toteutuivat, vaikka varatusta määrärahasta käytettiin vain 59 %. Talousarviossa varauduttiin 100.000 euron investointimenoihin, mutta määrärahasta käytettiin 59.000 euroa.

Kaavateiden, puistojen ja muiden yleisten alueiden investoinnit toteutuivat lukuun ottamatta Hulminkuljun kaava-alueen käyttöönottoa. Kaavateiden osalta talousarviossa varauduttiin peruskorjaamaan ja tarvittaessa päällystämään sekä kirkonkylän alueella että Paljakassa. Lisäksi varauduttiin Hulminkuljun kaava-alueen tiestön ja kortteleiden käyttöönottoon.

Kiinteistöinvestoinneissa tavoitteet toteutuivat. Kertomusvuonna rakennettiin isoimpina hankkeina uusi liikuntahalli, 0,9 milj. euroa brutto (investointiavustus 375.000 euroa) ja biokaasulaitos jätevedenpuhdistamolle, 1,0 milj. euroa brutto (investointiavustus 755.000 euroa).

Jääkiekkokaukalon kattamishankkeen kustannukset olivat 294.000 euroa. Hankkeelle myönnettiin lisämääräraha 38.000 euroa. Hankkeelle saadaan avustusta 180.000 euroa. Maastopyöräreitti rakennetaan, kun hankeavustuksesta saadaan päätös.

3.2 Toiminnallisten tavoitteiden/talousarvion toteutuminen

3.2.1 Kuntastrategiasta johdettujen tavoitteet

Tilinpäätöksessä hallitus on antanut selvitykset kunnan strategisten tavoitteiden toteutumisesta. Talousarviossa tavoitteiksi on määritelty:

- 1) Rohkea ja toimeenpanokykyinen Puolanka
- 2) Joustava ja ketterä palvelujärjestelmä – monipuolisten palveluiden tarjoaminen joustavasti ja helposti kaikenikäisille
- 3) Houkutteleva paikka asua ja yrittää – tarjotaan mahdollisuuksia ja arkea helpottavia palveluita uusille asukkaille ja tuetaan yritystoiminnan aloittamista esim. koulutuksin
- 4) Liikkuva ja hyvinvoiva puolankalainen – monipuoliset sekä laadukkaan liikunta ja hyvinvointipalvelut

Kumppanina vahva ja aktiivinen kolmas sektori – toimitaan vuorovaikutuksessa kaikkien eduksi.

Tavoitteiden toteutuminen

- 1) *Sosiaali- ja terveystalouden kehittäminen yhteistyökumppanin kanssa.*
Tulos: Tavoite toteutui. Asiakastytyväisyys sote-palveluissa säilyi erinomaisella tasolla. Asiakastytyväisyysluvun (NPS) kuukausikeskiarvo (maalis-joulukuu) oli 96. Asiakastytyväisyyden tavoitetasoa ei ole asetettu.

ICT- sekä talous- ja henkilöstöhallinnon uudistuneiden palvelujen hyödyntäminen

Tulos: Tavoite toteutui osittain. Ostolaskuista sähköisessä kierrossa 57 %. ICT-tukipyynnöiden ratkaisutaso 72,3 % (tavoite 80 %) ja käyttäjätyytyväisyys 3,52/4. Vastausprosentti erittäin matala. ICT-laatu tyydyttävällä tasolla. Mittareihin ei ole asetettu tavoitetasoa.

Toimintakertomuksessa todetaan, että palveluista on reklamoitu ja kunta tekee toimia palveluiden parantamiseksi. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut toimivat pääosin hyvin.

2) *Työllisyyspalveluiden kehittäminen yhteistyössä eri toimialojen kanssa*

Tulos: Tavoite työmarkkinatukikulujen alenemisesta ei toteutunut. Kustannukset kasvoivat 3 %. Työllisyyspalvelut hoidettu yhteistyössä Paltamon työllisyyspalveluiden ja TE-keskuksen kanssa.

Sähköisten asiointipalvelujen käyttöönotto kuntalaisille

Tulos: Tavoite toteutui osittain. Kaksi varhaiskasvatukseen liittyvää sähköistä lomaketta on otettu käyttöön. Kuntalaiset hoitavat asioinnin kuntaan sähköpostitse. Kotisivujen uudistus aloitettiin.

3) *Biokaasulaitoksen rakentaminen*

Tulos: Tavoite toteutui. Rakentaminen on aloitettu.

Paljakan kehittämisen edistäminen

Tulos: Vuonna 2021 toteutui muutamia rakennuskohteita, mutta korona-aika on siirtänyt suurempia investointeja.

Paljakan uudet tontit, Hulminkuljun alue käyttöön

Tulos: Tavoite ei toteutunut muiden rakennushankkeiden siirtymisen vuoksi.

4) *Uuden liikuntahallin rakentaminen;* Tulos: rakentaminen on aloitettu.

Maastopyöräreitti; Tulos: Tavoite ei toteutunut, hankerahoitus siirtyi vuodelle 2022.

Kainuun Rastiviikoille 2022 valmistautuminen; Tulos: Tavoite toteutui. Sopimukset kisajärjestäjän kanssa on tehty.

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategiasta johdetut tavoitteet ja toimenpiteet toteutuivat osittain. Tarkastuslautakunta esittää tavoiteasetannan ja toteutumisen mittareiden kehittämistä enemmän konkreettisempaan suuntaan. Osaan tavoitteista on asetettu mittari, mutta mittarin tavoitearvoa ei ole määritetty. Toimenpiteiden tarkoituksena on lisätä vaikuttavuutta. Tavoitteiden toteutumisen vaikuttavuuden mittaamista voisi myös kehittää.

3.2.2 Käyttötalousosan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden toimintakatetavoite oli 1,5 milj. euroa alittui 116.000 eurolla. Palvelualueista mm. kunnanhallituksen toimintakate ylittyi noin 100.000 eurolla, kun vastaavasti hallintopalveluiden (45.000 euroa), yhteistoiminta (61.000 euroa), elinkeinopalvelut (50.000 euroa) toimintakate alittui. Maankäytön suunnittelussa tuulivoimaosayleiskaavahankkeista saadut kaavoituskorvaukset lisäsivät toimintatuottoja ja toimintakatetta kertyi +24.000 euroa. Kunnassa on tehty päätökset useista tuulivoimapuistojen osayleiskaavoista.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Puolangan kunta on ulkoistanut sosiaali- ja terveyspalvelut Terveystalo Kuntaturva Oy:lle kokonaisulkoistuksena. Kunta vastaa viranomaispäätöksiä edellyttävistä tehtävistä. Palvelu on kilpailutettu viimeksi syksyllä 2020. Palvelusopimus on voimassa 31.12.2025 saakka. Sopimus siirrytty hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

Sopimuksen nettokustannus oli vuonna 2021 noin 14,6 milj. euroa. Vuoden 2022 talousarviossa on varauduttu 1,25 %:n hinnankorotukseen. Todellinen kustannusten kasvu riippuu kuitenkin sopimuksen mukaisten kriteerien toteutumisesta. Sopimushinnan lisäksi kunta vastaa kiinteistökustannuksista ja merkittävistä kalustohankinnoista.

Kertomusvuoden toimintakate ei toteutunut suunnitellusti. Vuoden 2021 toimintakatteeksi muodostui 15,3 milj. euroa, kun talousarviossa oli varauduttu 14,9 milj. euroon. Toimintakatetavoite ylittyi 377.000 eurolla. Tilinpäätöksessä todetaan, että kustannukset toteutuivat sopimuksen mukaisena ja poikkeama talousarvioon selittyi kustannusten budjetoinnin vaikeudesta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystalouden osalta tilinpäätöksessä ei ole esitetty toiminnan suoritteita, esim. hoitoon pääsyä. Ainoana mittarina esitetty asiakastytyväisyys maalis-joulukuun tilastoinnin perusteella on korkealla tasolla. Asiakastytyväisyyden keskiarvo on 96. Tarkastuslautakunta esittää, että mm. hoitotakuuseen ja käsittelyaikoihin liittyviä mitattavia tavoitteita voisi ottaa käyttöön. Toimintakatetavoite ylittyi.

Sivistystoimiala

Toimintakertomuksessa on esitetty tilikauden toimintakuvaus laajasti toimintayksiköittäin. Esityksestä saa hyvän kuvan toimialasta. Mittareiden asettamisessa ja valtuustotason tavoitteissa on tärkeää keskittyä olennaisiin seikkoihin.

Sivistystoimialalle on asetettu strategiasta johdetut toiminnalliset/laadulliset tavoitteet. Tavoitteita oli asetettu kaikkiaan 10, joista puolet saavutti mittarin mukaisen tavoitteen tai ylitti sen. Merkittävimpiä tavoitteiden saavutuksia olivat mm. jokainen peruskoulun 9. luokkalainen sai päättötodistuksen sekä jatkokoulutuspaikan ja varhaiskasvatuksen asiakastytyväisyys tavoite 4 (asteikolla 1-5) toteutui, kun tulos oli 4,2. Muilta osin tavoitteista kolme ei saavuttanut asetettua mittaria ja kahdelle tavoitteesta ei ollut mittarissa määrällistä tavoitetta.

Varhaiskasvatuksen piirissä oli syksyllä 2021 yhteensä 32 ja esiopetuksessa 10 lasta. Varhaiskasvatuksen toimintakatetavoite 0,8 milj. euroa alittui 44.000 eurolla. Lasten kotihoidontuen kuntalaisää maksettiin 31.104 euroa.

Perusopetuksen osalta tilinpäätöksessä todetaan, että toinen koronavuosi on lisännyt erityisesti huolta lasten hyvinvoinnista ja jaksamisesta. Korona on aiheuttanut etäopetuksessa olleille oppilaille haasteita oppimistavoitteiden kanssa, joita paikataan tukiopetuksen avulla. Hankerahoituksella on palkattu erityisopettaja, jonka työpanos on käytetty koronan vuoksi poissaolleiden oppilaiden tukemiseen. Perusopetuksen oppilasmäärä oli syksyllä 2021 yhteensä 160 oppilasta. Oppilasmäärä on laskussa. Perusopetuksen toimintakatetavoite 2,24 milj. euroa alittui 27.000 eurolla. Oppilaskohtainen kustannus (netto) oli 14.026 euroa.

Lukiokoulutuksen oppilasmäärä oli 24. Aleneva oppilasmäärä vaikuttaa lukioon siten, että opetettavat kurssit vähenevät tai opiskelija joutuu suorittamaan kurseja itsenäisesti. Syventävien kurssien opetusta ostetaan joihinkin aineisiin naapurikunnista. Puolangan lukio on mukana lukiouudistus Kainuussa -hankkeessa, jossa kehitetään Kainuun lukioiden välistä yhteistyötä. Valtionosuuden yksikköhinta vuonna 2021 oli 12.863 euroa ja oppilaskohtainen kustannus (netto) oli 13.728 euroa. Lukiokoulutuksen toimintakatetavoite 347.000 euroa alittui 18.000 eurolla.

Kansalaisopiston toimintakatetavoite 134.000 euroa ylittyi 19.000 eurolla. Kansalaisopistossa opiskeli vuonna 2021 yhteensä 336 opiskelijaa ja toteutunut tuntimäärä oli 3580, kun valtionosuustuntimäärä oli 2701 tuntia. Syyslukukausi toteutettiin kahta viikkoa pidempänä, millä korvattiin koronan aiheuttamia toimintataukoja.

Nuoristyössä korona aiheutti toimintataukoja kevätkaudella ja loppuvuodesta. Monitoimitalo on ollut avoinna kevätkaudella erityisjärjestelyin. Nuorisotyön asiakaskäyntejä toteutui 1044 (1343 v. 2020 ja 5000 v. 2019). Toimintakatetavoite 223.309 euroa alittui 103.000 eurolla. Liikuntatoimen toimintakatetavoite ylittyi 12.000 eurolla, kirjastotoimessa alittui 14.000 ja kulttuuritoimessa 13.000 eurolla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistystoimialan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin ja toimintakatetavoite 4,1 milj. euroa alittui ja toteutuma oli 97 %. Vuoden 2021 toimintatuotot toteutuivat 2,5-kertaisena talousarvioon verrattuna erilaisten opetustoimen hanke- rahoitusten ansiosta. Tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnan raportointi on kattava ja toiminnallisia tavoitteita mitataan määrällisin mittarein. Vaikuttavuuden arviointia voisi lisätä.

Tekninen toimiala

Toimintakertomuksessa on esitetty tilikauden toimintakuvaus toimintayksiköittäin. Esityksestä saa hyvän kuvan toimialasta. Mittareiden asettamisessa ja valtuustotason tavoitteissa on tärkeää keskittyä kunnan kannalta olennaisiin asioihin.

Tekninen toimiala on asettanut strategiasta johdetut toiminnalliset/laadulliset tavoitteet vuodelle 2021. Neljälle tavoitteelle on asetettu mittarit, mutta mittareihin ei ole asetettu tavoitetasoa. Teknisen toimialan tehtävistä ei tullut asiakaspalautteita. Ympäristön hoidon ja parantamisen tavoitteen osalta tehtiin toimenpiteitä. Puita istutettiin päätien varteen tuhoutuneiden tilalle ja kesäistutuksista huolehdittiin. Ohitustien kulkureitin selvitystyö tehtiin. Korkeiden kustannusten, 0,5 milj. euroa, vuoksi selvitetään vaihtoehtoja reittiä. Tontteja myytiin neljä. Rantaraitin toteuttaminen aloitettiin.

Teknisen toimialan toimintakatetavoite 1,51 milj. euroa ylittyi 0,2 milj. eurolla. Toimintatuotot toteutuivat suunniteltua paremmin. Toimintakuluja kertyi 0,28 milj. euroa suunniteltua enemmän ja toimintakulut ylittivät talousarvion 0,49 milj. eurolla.

Teknisten palveluiden hallinnon tavoitteena oli vuonna 2021 käyttöönotettavien ohjelmistojen riittävä koulutus ja perehdytys. Koulutuksia järjestettiin ja niitä jatketaan edelleen. Toimintakate ylitti suunnitellun 55.000 eurolla. Hallinnossa tapahtui muutoksia, joiden myötä on saatu lisää järjestelmällisyyttä toimintoihin ja kehittämistyö jatkuu.

Lupa ja valvonta -palveluissa lupapiste on käytössä ja osoiterekisteriä on päivitetty. Kunta on mukana pienten kuntien paikkatietohankkeessa. Toimintakate alitti merkittävästi talousarvion. Toimintakatteenksi asetettiin 126.000 euroa, kun toteutuma oli 26.800 euroa, mikä on vuoden 2020 tasoa. Liikenneväylät ja yleiset alueet -palveluissa Rantaraitin kunnostaminen aloitettiin. Toimintakatetavoite ylittyi 90.000 eurolla liikenneväylien ennakoitua suurempien menojen vuoksi.

Tilapalveluissa kunnostusseurantaohjelma otettiin käyttöön. Vuokra- ja palvelusopimukset päivitettiin. Tilapalvelun toimintakatetavoite 151.000 euroa ylittyi noin 9.000 eurolla. Toimintatuottoja kertyi 63.000 euroa arvioitua enemmän ja myös toimintakuluja kertyi 54.000 arvioitua enemmän. Siivouspalvelujen toimintakatetavoite 108.000 euroa jäi noin 7.000 euroa tavoitteesta.

Vesi- ja lämpölaitoksen toimintakatetavoite 0,8 milj. euroa ylittyi 83.000 eurolla. Vesi- ja viemärlaitoksen tilikauden voitto oli 96.000 euroa. Vuoden 2020 tilinpäätös oli 3.600 euroa tappiollinen ja vuoden 2019 tappio oli 90.000 euroa. Vesi- ja viemärlaitoksen kirjanpito on eriytetty. Lämpölaitoksen tulos osoitti tappiota 0,4 milj. euroa. Vuosien 2020 ja 2019 tulokset olivat voitollisia.

Maa- ja metsätilojen toimintakatetavoite 105.000 euroa ei toteutunut metsänhoitotöiden jaksottamisen vuoksi. Toimintakuluja kertyi noin 40.000 euroa arvioitua enemmän. Vuotuinen tuottotavoite on 170.000 euroa. Kunnan varikon toimintakatetavoite 64.000 euroa ylittyi 32.000 eurolla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että teknisen toimialan toiminnalliset tavoitteet saavutettiin osittain. Teknisessä toimessa on tapahtunut henkilöstömuutoksia sekä otettu uusia

ohjelmistoja käyttöön. Toiminnan systemaattista kehittämistä jatketaan ja kaavoitukseen panostetaan, mitä tarkastuslautakunta pitää hyvänä elinvoiman näkökulmasta. Korona on hidastanut Paljakan alueen suunnitelmien etenemistä. Taloudellinen tavoite ei toteutunut, vaan toimintakate ylitti talousarviossa asetetun raamin 0,2 milj. eurolla.

4 KUNNAN SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kunnanhallituksen alaista toimintaa. Kuntalaissa ja hallintosäännössä on määritelty rajoja viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tehtäville ja mahdollisuuksille osallistua päätöksentekoon. Kunnalla on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus. Kunnan toimintaa vaikuttavat ainakin toiminnalliset riskit sekä vahinko- ja rahoitusriskit. Toimialojen riskeistä ja niiden hallinnasta raportoidaan toimintakertomuksessa.

Toimialat raportoivat talousarvion ja toimintasuunnitelman toteutumisesta säännöllisesti kunnanhallitukselle ja -valtuustolle. Raportointien yhteyteen tulisi liittää mahdolliset menojen ylitykset ja tulojen alitukset sekä selvitys, mistä muutos on aiheutunut.

Toiminnallinen riski koronapandemia on toteutunut ja koronan vaikutukset jatkuvat sairastumisena sekä koronarajoitusten aiheuttaman oireilun jälkihoitona. Avainhenkilöriskeihin on varauduttu tiedon jakamisella sekä nimeämällä varahenkilö.

Strategisena riskinä on realisoitunut Venäjän hyökkäys Ukrainaan, joka on samalla aiheuttanut taloudellisen ja toiminnallisen riskien realisoitumista. Kunnassa on tehty varautumistyötä. Kriisin myötä raaka-aineiden hinnat kohoavat ja saatavuus vaikeutuu sekä korkotaso nousee. Liikkumishalukkuus vähenee sekä taloudellisista että ilmastosyistä, mikä vaikuttaa Puolangan matkailijatulokertymään. Ikärakenteen muutos lisää palvelukysyntää ja vastaavasti työvoiman saatavuus heikkenee, vaikka kunnassa on edelleen korkea työttömyysaste.

Puolangan kunnalla on Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa kesken-eräinen eläkevakuutusmaksuihin liittyvä riita-asia, joka koskee Kainuun sairaanhoitopiirin ja sitä edeltävien kuntayhtymien ennen vuotta 2005 kertyneitä eläkemenoperusteisia maksuja.

Kunnan ja kuntakonsernin riskienhallinnasta toimintakertomuksessa on esitetty kuvaus riskien hallinnan toteuttamisesta. Riskiarviota tulee tehdä säännöllisesti kaikilla toimialoilla ja määritellä niiden todennäköisyys, vaikutukset sekä toimenpiteet riskien minimoimiseksi.

5 TILINTARKASTUSKERTOMUS

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan toiminta on ollut kokonaisuutena tavoitteiden mukaista. Koronavirusepidemia on vaikuttanut merkittävästi osaan toiminnoista myös kertomusvuonna. **Arviointikertomuksessa on lihavoituna esitetty asioita, joita lautakunta haluaa erityisesti korostaa.**

Tilintarkastajan tekemä tarkastus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan tilinpäätöksen 2021 hyväksymisestä ja esitykseen tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille vuodelta 2021.

Tarkastuslautakunta esittää kiitoksensa henkilökunnalle hyvästä yhteistyöstä ja työstä kunnan asukkaiden hyväksi.

Puolangalla 7. kesäkuuta 2022

Heikki Väyrynen
puheenjohtaja

Toivo Moilanen
varapuheenjohtaja

Marjo Jankkila

Virva Suorsa